

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Емилия Панайотова, НБУ

ВЪРХУ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА:

**„Ризата – знаков код и белег за идентичност в българския
традиционен костюм в края на XIX и началото на XX век”**

НА ДОКТОРАНТ:

Рафаела Валентинова Рафелова

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

доц. Анна Аврамова

НХА, катедра „Мода”

Представеният дисертационен труд се състои от 157 страници като съдържа: увод, четири глави и заключение, както и две приложения с илюстративен материал свързани със разгледаните в научния труд проблеми.

Дисертацията на Рафаела Рафелова „Ризата – знаков код и белег за идентичност в българския традиционен костюм в края на XIX и началото на XX век” отговаря на съдържанието като последователността на отделните глави систематично разкриват предмета на анализа, разглеждат обобщаване на знанието за символите и знаците в традиционния български костюм.

Целите и задачите формулирани в увода на дисертационния труд се отнасят към „предаването на знанието за древните везбени знаци чрез нови технологии”

Дисертационният труд е оригинален и с автентичен принос със задълбоченото изследване на ризата и нейните съставни части като белег на идентичност, а също така и заради относително слабото ѝ разглеждане в нашата научна литература.

Дисертацията съдържа подробен анализ на идентичността и знаковия код, който ризата носи като важен белег на националната и социалната принадлежност. При разработването на дисертацията е използван теоретичен модел на изследването, който може да се разглежда като класически.

Принос в изследването е възможността чрез използването на технологичните похвати на XXI век и на базата на трансформациите на старинната везбена орнаментика да се постигне ново и съвременно звучене в модата. „Основният знаков код, на който ризата е носител, е везбеният орнамент.” Знакът представлява материален, чувствено възприеман обект, който символично представя предмет, събитие, действие или свойство, както и връзките между тях. Знаците образуват знакови системи, чрез които се реализира общуването между хората, осъществява се мисленето, представят се неговите резултати, създава се система от норми, чрез които се осъществява осмислянето на определени, значими за обществото масиви от информация.

За разлика от езика, знаковите системи представляват значително по-сложни конструкции, които възникват в рамките на определена езикова система, като заедно с това чрез сложни съчетания от различни знаци образуват система за смислов обмен между подгрупи в дадено общество.

Значението на знака и знаковите системи получава своя израз в онази част от предметния свят, която най-често заобикаля човека – облеклото и средата.

Значителен е собственият принос на Рафаела Рафаелова при събирането и анализа на данните, както и тяхната адаптация към целите и задачите на изследването. Разглежданите методи и методиката са творчески развити като тяхното приложение е разширено и приложено в сферата на модата и дизайна. Теоретичният характер на приноса на дисертационния труд в никакъв случай не намалява неговото практическо значение. Наличието на редица примери, както и анализа на някои от посочените методики дават възможност да се разработят конкретни творчески методики. На база дисертационния труд е разработена програма с цел изучаване на българския традиционен костюм като знаков код и идентичност, както и употребата на AR и VR за опазване и предаване на традицията.

Заключение и предложение

Дисертационният труд представлява завършено научно изследване, обхващащ голям период от време и проследява развитието на ризата, нейната значимост и място ѝ в развитието на модния дизайн.

Той отговаря на най-високите изисквания за научен труд и поради това заслужава изцяло и напълно положителна оценка.

Предлагам на уважаемите членове на научното жури да бъде присъдена на Рафаела Рафаелова образователната и научна степен „ДОКТОР“.

проф. д-р Емилия Панайотова